

LIVIU MĂRGHITAN & IOAN MITREA: *MEMBRII ACADEMIEI ROMÂNE DIN JUDEȚUL NEAMȚ*

Ștefan NEGREA
stnegrea@yahoo.com

Abstract: A review of the „Membrii Academiei Române din Județul Neamț” book, by Ștefan Negrea.

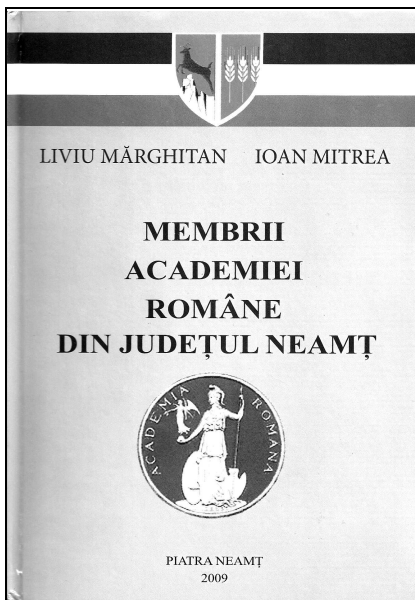

Foto: Coperta volumului: Liviu Mărghitan & Ioan Mitrea, *Membrii Academiei Române din județul Neamț*, Editura „Constantin Mătasă”, Piatra Neamț, 2009, 199 p., ilustrații: prof. Elena Cercel

Nu de mult am primit prin poștă cel de-al 10-lea volum din seria „Membrii Academiei Române” dedicat academicienilor originari din județul Neamț – volum legat într-o copertă elegantă, apărut sub egida Complexului Muzeal Județean Neamț. După cum rezultă din scrisoarea primului autor, pusă în volum, în cele zece volume apărute până acum sunt prezentate 254 „portrete” de academicieni pe întinderea a circa 2000 de pagini. Este o cantitate enormă de muncă depusă cu meticulozitate, pasiune și dragoste pentru valorile neamului de istoricul Liviu Mărghitan, căruia colegii săi de la Muzeul din Arad i-au dedicat, drept recunoștință, un volum omagial în 2007, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. Acolo unde a găsit un confrate dispus să-l ajute în dificila muncă de culegere și selectare a informațiilor și de redactare a textelor, n-a ezitat să-i ceară colaborarea. Așa se face că, pentru prezentarea academicienilor din județul Neamț, și-a unit forțele cu cele ale distinsului istoric Ioan Mitrea, născut în 1937 în acest județ, în satul Căciulești, comuna Căciulești (astăzi Girov). Este vorba de aceeași comună în care s-a născut, în satul Gura Văii, și autorul acestor rânduri. Mă gândesc că, dacă aș fi avut șansa să fi trecut până în acest an prin Adunarea Generală a Academiei Române, ca urmare a „*Recomandării secției de Științe Biologice a Academiei Române din 8 septembrie 1997 pentru alegerea d-lui dr. Ștefan Negrea ca Membru de Onoare al Academiei Române*”, aș fi fost inclus și eu în volumul de față, alături de cei 30 de „nemțeni” ai Academiei Române originari din județul Neamț, iar, pentru județ, aș fi fost primul biospeolog academician de renume internațională și naturalist explorator peste hotare, cu peste 400 de articole și cărți, publicate până acum în țară și în străinătate – multe din ele citate de Institute for Scientific Information (I.S.I.).

După o succintă prefață semnată de prof. Vasile Pruteanu, actualul Președinte al Consiliului Județean Neamț, în care se afirmă că volumul este adresat tuturor celor interesați de istoria științei și culturii „dar în primul rând tineretului”, urmează un studiu introductiv intitulat: „*De la Academia Atenei antice la Academiiile Europei moderne*”. În acest studiu se trec în revistă principalele evenimente istorice, începând cu celebra grădină publică de la periferia Atenei numită „a lui Academos sau Hecademos” – devenită loc preferat de

plimbare, dar treptat și pentru dezbateri filozofice – și până astăzi. Studiul se încheie cu referiri la școlile de rang superior din principalele românești în a căror denumire s-a utilizat termenul de Academie, prima fiind cunoscuta Academie Mihăileană de la Iași, fondată în 1835 de Gheorghe Asachi – unde Mihail Kogălniceanu a ținut în 1843 celebra lecție inaugurală a primului curs de istorie națională.

Acest studiu este continuat de un al doilea, intitulat „*De la Academia lui Alexandru cel Bun la Academia Română de azi.*” Autorii constată că drumul de la prima instituție academică din Moldova cunoscută sub numele de „Academia Domnească de la Suceava” din vremea lui Alexandru cel Bun și până la Academia de azi a fost lung și anevoios. Pe acest drum se înscrie momentul Dimitrie Cantemir, primul academician dat de spațiul românesc European, mai exact Academiei din Berlin, în 1714, pentru lucrarea „Istoria creșterii și descreșterii curții otomane”.

Alte momente importante au fost fondarea pe baze noi a Universităților de la Iași (1860) și București (1864) și a „Asociației Transilvane pentru Literatură Română și Cultura Poporului Român”-ASTRA (1861). Pasul următor a fost înființarea primei societăți literare a tuturor românilor care să elaboreze dicționarul și gramatica limbii române. Vasile Alexandrescu Urechia (1834–1901), născut la Piatra Neamț, a fost unul dintre principalii inițiatori ai documentației și proiectelor de activitate” prezentate „domnitorului Unirii”, Alexandru Ioan Cuza. În urma abdicării lui Cuza, Înalta Locotenență Domnească și guvernul condus de Ion Ghica au aprobat constituirea *Societății Literare Române* prin Decretul nr. 581 din 1/13 aprilie 1866. Prima întrunire a personalităților menționate în Decret a avut loc la 1/13 august 1867 în București, cu mare fast, când a fost ales primul președinte, în persoana lui Ion Heliade Rădulescu, iar numele noii instituții a fost schimbat în *Societatea Academică Română*. Abia la 27 martie/13 aprilie 1879 i-a fost dat numele actual, de Academia Română.

Bilanțul, după un secol și jumătate de existență (1866–2009), arată că peste 1000 de personalități culturale și științifice din

România și peste 500 din străinătate au purtat titlul de membri ai Academiei Române.

Paginile 29–197 ale volumului sunt dedicate prezentării celor 30 de membri „nemțeni” ai Academiei Române. Doi dintre ei au fost membri fondatori: Nicolae Ionescu și V. A. Urechia; în secolul al XIXlea s-au născut 17 membri, iar în secolul următor 13; cu excepția chimistei Eugenia Soru (1901–1988), ceilalți membri au fost bărbați. În ciuda acestei dovezi de dominanță masculină în societatea umană, că suntem încă în patriarhat, autorii sunt optimiști. După ei, prin prezența unei singure femei în Academie, „județul Neamț se înscrie în rândul puținelor județe ale țării care au dat și o savantă [sic!] care a intrat în elita nemuritorilor”. Acestea sunt: Arad, Brașov, Brăila, Călărași, Galați, Giurgiu și Iași (p. 29). După mine, această jalnică constatare ar trebui să ne pună pe gânduri: am ajuns în epoca călătoriilor cosmice și a Internetului dar mentalitatea umană a rămas cu mult în urmă, recurgând încă la acte de violență, la crime și războaie.

Primul membru titular din județul Neamț a fost „teologul-cărturar” Melhisedec Ștefănescu, născut la Gârcina. În afară de cei doi membri fondatori, 18 au fost membri corespondenți, 11 membri titulari, 7 membri de onoare, un membru de onoare post-mortem (Ion Creangă) și 2 membri de onoare din străinătate (Adolf Manoil și Sergiu Celibidache). Dintre cei 30 de academicieni sunt prezentați în ordinea anului de naștere, indicându-se domeniul științific sau cultural-artistic în care s-au afirmat, precum și titlul(-urile) deținut(-e) în Academia Română. Rând pe rând vedem chipul fiecărui academician, redat cu talent de pictorița Elena Cercel și citim informații esențiale despre viața și opera acestora: Ion Ionescu de la Brad (1818–1891), agronom; Nicolae Ionescu (1820–1905), istoric; Melhisedec Ștefănescu (1823–1892), episcop; Anton Naum (1829–1917), filolog; V.A. Urechia (1834–1901), istoric; Ion Creangă (1837–1889), povestitor – membru de onoare post-mortem din 1948; Ștefan Vârgolici (1843–1897), scriitor; Constantin Istrati (1850–1918), medic și chimist; Alexandru Vitzu (1853–1902), fiziolog; Petru Missir (1856–1929), jurist și critic literar; Nicodim Munteanu (1864–1948), patriarhul României; G.T. Kirileanu

(1872–1960), istoric literar, memorialist; Ioan Enescu (1884–1972), medic; Mihail Jora (1891–1971), compozitor și dirijor; Constantin Iliescu (1892–1978), medic; Iuliu Nițulescu (1895–1975), medic; Virgil Ianovici (1900–1990), geolog; Eugenia Soru (1901–1988), chimistă; Vasile Petre Jitaru (1905–1989), fiziolog; Ion Antoniu (1905–1987), fizician; Grigore Ioachim (1906–1979), petrolist; Adolf Manoil (1906-?), psiholog; Gheorghe I. Cartianu (1907–1982), fizician; Aurel Stan (1910–2003), fizician; Mihail Florescu (1912–2000), chimist; Sergiu Celibidache (1912–1996), muzician, dirijor; Neculai Asandei (1928–1999), chimist; Răzvan Theodorescu (1939-), istoric; Alexandru Ungureanu (1941-), geograf; Horia Scutaru-Ungureanu (1943-), fizician. Dintre toți academicienii amintiți mai înainte, numai Constantin Istrati a ajuns președinte al Academiei Române (1910–1916).

Cu acest volum se pare că prof. Liviu Mărghitan, inițiatorul și autorul principal al seriei, dorește s-o încheie. I-aș sugera să n-o facă încă, să mai realizeze un volum cu toți academicienii din celelalte județe la un loc, dacă numărul acestora este mic; în felul acesta opera întreprinsă ar fi completă. Volum care ar putea cuprinde și pe cei votați și recomandați de Secțiunile Academiei și au deja dosare întocmite și depuse la Cancelaria Prezidiului. Oricare ar fi decizia domnului Liviu Mărghitan, eu îi doresc, ca vechi și statornic prieten, ani mulți și rodnici pe tărâmul istoriei științei, domeniu în care a adus contribuții importante, substanțiale, și poate să mai aducă încă multă vreme de aici înainte!